

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 261 din 13.04.2022

Dosar nr.: 68/2020

Petiția nr.: 823/06.02.2020

Petent:

Reclamat: primar al comunei Valea Crișului, jud. Covasna

Obiect: Petentul reclamă încălcarea demnității comunității rome din comuna Valea Crișului, jud. Covasna prin afirmațiile denigratorii ale reclamatului, primar în funcție din comuna Valea Crișului, jud. Covasna în Observatorul de Covasna din 25.09.2012, Székely Hirmandó din 01.09.2014, precum și în Observatorul de Covasna din 04.03.2019, articolul cu titlul „*Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor*”, reclamatul afirmând despre etnicii romi că „*sunt oameni de rândul doi*”, că „*se înmulțesc ca șobolanii*” și amenințând că va demola construcțiile edificate ilegal de persoanele de etnie romă, pe teritoriul administrativ al comunei, respectiv agresarea unui localnic rom de către reclamat.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul petentului

1.

Numele, domiciliul procedural ale, sediul părții reclamate

2. **primar al comunei Valea Crișului, jud. Covasna, com. Valea Crișului nr. 101, jud. Covasna.**

II. Procedura de citare

3. Prin rezoluția nr. 5/17.02.2020, în temeiul dispozițiilor art. 25 alin. 5 din O.G. nr. 137/2000, s-a dispus investigație la sediul instituției și a persoanelor juridice reclamate în vederea clarificării aspectelor reclamate prin petiție, fiind întocmit raportul nr. 290/2020.

4. Prin adresele nr. 823/12.08.2020, respectiv 4935/12.08.2020 s-a realizat citarea părților în conformitate cu măsurile dispuse având în vedere contextul evoluției situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu solicitarea de a fi transmise completări la petiție, respectiv punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, odată cu exprimarea acordului părților din dosar, în termenul dat.

5. Petentul și-a exprimat acordul expres pentru soluționarea cauzei în lipsă.

6. Prin adresa nr. 5559/10.09.2020, a fost comunicat către reclamat notele scrise depuse la dosar de petent, iar către petent punctul de vedere depus la dosar de reclamat, în vederea formulării concluziilor scrise.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

7. Petentul reclamă prin memoriul înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 823/06.02.2020 discriminarea sa și a membrilor comunității române prin afirmațiile primarului în funcție, solicitând luarea de măsuri atât față de acesta, cât și față de Primarii din Târgu Mureș și cel din Iași.

8. Concret, petentul precizează că a reprezentat timp de 34 de ani comuna unde domiciliază prin alegerea sa în funcția de Vicepreședinte Consiliu Popular timp de 6 ani, Primar timp de 5 mandate și consilier local în timpul a 2 mandate.

9. Petentul atașează publicațiile la care face referire, respectiv Observatorul de Covasna din 25.09.2012 (paginile 1 și 5), Székely Hirmandó din 01.09.2014 (paginile 1 și 3), Observatorul de Covasna din 04.03.2019 (pag. 1 și 5), precum și fotografiile cu romii din localitate (din cartierul Danko Pista) care sunt amenințați și terorizați cu demolarea cu buldozerul a celor care nu-și plătesc impozitele.

10. Urmare a primirii citației, prin notele scrise înregistrate sub nr. 5443/07.09.2020, petentul își exprimă acordul expres pentru soluționarea cauzei în lipsă, având în vedere contextul actual pandemic și atașează o planșă fotografică cu un cetățean de etnie romă, M.J. care a fost agresat de reclamat, primar în funcție al localității Valea Crișului, în momentul în care ar fi solicitat o adeverință necesară pentru reînnoirea cărții de identitate a nepotului său.

11. În urma incidentului, petentul precizează că persoana în cauză ar fi primit 7 zile de îngrijiri medicale conform actului emis de medicul legist și a formulat plângere penală la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sfântu Gheorghe.

12. În acest sens, petentul solicită să fie luate măsurile legale ce se impun față de reclamat, demnitar în funcție.

13. Petentul formulează concluzii înregistrate la C.N.C.D. sub nr. 7343/17.11.2020, anexând plângerea penală formulată de persoana agresată către Parchetul de pe lângă Judecătoria Sfântu Gheorghe și răspunsul primit de acesta, prin care era informat cu privire la faptul că aspectele sesizate fac obiectul dosarului penal înregistrat la Poliția mun. Sfântu Gheorghe cu nr. 242188/2020 (nr. unic la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sfântu Gheorghe 646/P/2020).

Susținerile reclamatului

14. Prin punctul de vedere înregistrat la C.N.C.D. sub nr. 1815/16.03.2020, reclamatul formulează apărare, raportat la aspectele semnalate de petent cu privire la pericolul iminent de a fi demolate construcțiile edificate de persoanele de etnie romă, pe teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului.

15. Astfel, reclamatul dorește să facă următoarele precizări:

- Conform datelor Institutului Național de Statistică, în Comuna Valea Crișului trăiesc oficial un număr de șapte persoane declarate la Recensământul populației din anul 2011, ca de fiind de etnie romă.
- Cartierul Danko Pista la care face referire petentul (existent sub această denumire neoficială în satul Valea Crișului) este populat de aproximativ 800 de persoane, beneficiare în marea lor majoritate de servicii publice de asistență socială, persoane care au edificat nelegal un număr de aproximativ 120 de

construcții, terenul fiind proprietatea Comunei Valea Crișului.

- în perioada exercitării mandatelor de primar de către petent, terenurile respective aflate în proprietatea comunității locale au fost atribuite discreționar, fără întocmirea vreunui act administrativ, persoanelor care au dorit să construiască fără respectarea vreunei prevederi legale în materie, Cartierul Danko Pista devenind treptat o zonă insalubră de locuințe, greu accesibilă în situații în care se impun măsuri de urgență, existând permanent un real pericol pentru persoanele care îl populează.
- la scurt timp după preluarea mandatului de primar al Comunei Valea Crișului în anul 2012, în exercitarea atribuțiilor care îi reveneau, reclamatul a dispus măsuri privind analizarea situației reale din acea zonă (anchete sociale, identificarea terenurilor, identificarea persoanelor care locuiesc în zonă, gradul de respectare a regulamentului local de urbanism), propunând Consiliului Local al comunei Valea Crișului spre dezbateră și aprobare, proiecte de hotărâre privind concesionarea acestor terenuri fără licitație, având ca scop exclusiv asigurarea condițiilor de locuit, fiind interzise orice acte de dispoziție asupra acestora (vânzare, închiriere, subînchiriere, donație, etc.), sub sancțiunea încetării de drept a concesiunii și evacuarea concesionarului.
- Primele contracte de concesiune au fost încheiate în anul 2014, în baza Hotărârii Consiliului Local al comunei Valea Crișului nr. 13/2014, modificată și completată ulterior, durata concesiunii fiind stabilită la 5 ani, cu plata unei redevențe în cuantum de 1,2 lei/mp/an.
- Modelul contractului de concesiune, anexă la Hotărârea Consiliului Local mai sus menționată, instituia beneficiarilor acestor terenuri, obligații corelative drepturilor de folosință a terenurilor din zonă, dintre care:
 - ✓ Obligația achitării anual, a contravalorii redevenței, în două tranșe egale, sub sancțiunea încetării de drept a contractului și evacuării concesionarului fără nici o altă formalitate prealabilă;
 - ✓ Obligația achitării taxelor și impozitelor locale aferente suprafeței de teren concesionate, conform prevederilor Codului Fiscal;
 - ✓ Respectarea dispozițiilor Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
- În ciuda eforturilor sale de conștientizare a pericolelor la care se expun (obstrucționarea căilor de acces, imposibilitatea intervenției pompierilor sau a ambulanțelor, apariția îmbolnăvirilor datorate lipsei totale de igienă), locuitorii din această zonă au continuat să edifice nelegal alte construcții declarate verbal ca fiind spații de locuit, respectând doar arhitectura existentă deja în zonă, fără vreo formalitate legală, invocând în permanență ca unic argument extinderea numerică a familiilor – natalitatea în zonă fiind într-adevăr extrem de crescută raportat la media locală.
- Deși începând cu anul 2014, terenurile proprietatea Comunei Valea Crișului au fost date în concesiune fiind stabilit un nivel al redevenței mai mult simbolic 1,2 lei/an - majoritatea beneficiarilor nu au achitat contravaloarea acestor sume, constituindu-se creanțe de încasat la bugetul local al comunei imposibil de

recuperat – singurele venituri ale datornicilor fiind alocațiile de stat pentru copii și ajutoare sociale – venituri exceptate de la procedura de executare silită, conform prevederilor cuprinse în Codul de procedură fiscală.

- Pe lângă problemele fiscale ivite, urmare a încercărilor primăriei de a respecta normele legale în materia administrării domeniului public și privat al comunei Valea Crișului, respectiv disciplina în construcții, locuitorii din această zonă deranjează frecvent vecinii care au locuințe edificate legal din apropiere pe terenuri proprietate privată, prin organizarea de petreceri zgomotoase. Pe lângă reclamațiile verbale ale vecinilor, care se formulau în mod frecvent la sediul Primăriei și al Postului de Poliție Valea Crișului solicitând adoptarea unor măsuri urgente și eficiente pentru restabilirea liniștii și ordinii publice, reclamatul precizează că au fost sesizate și instituții cu atribuții în acest domeniu: Inspectoratul Județean de Jandarmi Covasna, I.P.J. Covasna, Instituția Prefectului județului Covasna, Avocatul Poporului – Serviciul Teritorial Brașov, încercându-se identificarea unei soluții legale aplicabilă în astfel de situații, menținându-se la nivelul de aplicare a amenzilor contravenționale, care, nefiind achitate, erau comunicate Primăriei Valea Crișului în vederea dispunerii măsurilor de executare silită.
- În lipsa unor bunuri sau venituri ce pot face obiectul executării silite, doar în cursul anului 2017, Primăria Valea Crișului s-a adresat Judecătoriei Sfântu Gheorghe cu un număr de 136 de solicitări de înlocuire a amenzilor contravenționale cu muncă în folosul comunității, situația de fapt rămânând neschimbată.
- Reclamatul precizează că, având în vedere faptul că problema situației romilor din comuna Valea Crișului nu putea fi rezolvată prin aplicarea unor amenzi contravenționale, a inițiat demersuri concrete în vederea îmbunătățirii situației acestora, depunând proiecte în vederea finanțării și obținând fonduri externe nerambursabile, după cum urmează:
 - ✓ Contractul de finanțare nr. 3811/21.02.2019 încheiat cu Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, pentru obiectivul "Modernizarea, extinderea și dotarea Școlii Gimnaziale Kálnoky Lndmiila din satul Valea Crișului", majoritatea elevilor fiind de etnie romă).
 - ✓ În același context, a fost solicitată și obținută finanțare pentru realizarea proiectului "Construirea clădirii grădiniței în sat Valea Crișului", Contract de finanțare nr. C0720EM00011671500359/12.07.2017 încheiat în condițiile Programului Național pentru Dezvoltare cu Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, aprobarea participării la proiectul "ETIC – Efort transformator pentru Integrare Comunitară" corespondent liniei de finanțare PROGRAMULUI OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN 2014-2020 Cod 2014R005M90P001 Dezvoltare Locală Integrată (DLI 360 0) în comunitățile marginalizate rome", proiectul nefiind selectat pentru finanțare.
- În vederea desfășurării unor activități educaționale și de consiliere a copiilor din familii în dificultate aflați în situații de risc social din raza comunei Valea Crișului, activități finanțate de către Stepish Foundation, Diakonie Austria în baza unui

contract de finanțare încheiat în luna iunie 2014 a fost aprobată asigurarea cu titlu gratuit a unor spații spații corespunzătoare în suprafață totală de 21,7 mp Fundației Creștine Diakonia – instituție cu caracter umanitar, fără scop lucrativ nonguvernamentală (Hotărârea Consiliului Local al comunei Valea Crișului nr. 33/2014).

16. Raportat la articolele publicate în presa locală, în special articolul din ziarul *Observatorul de Covasna* din data de 04.03.2019, reclamatul precizează că, dintr-o eroare regretabilă, neintenționată, au fost făcute publice expresii considerate a fi jignitoare. După apariția în presă a articolului respectiv, reclamatul adaugă că, întrucât a considerat că este necesară clarificarea celor ce au fost comunicate cititorilor, a solicitat publicarea unor precizări suplimentare, erata fiind publicată în același ziar la data de 5 martie 2019 (pagina 3).

17. Reclamatul adaugă că eroarea de exprimare din conținutul articolului nu privește și partea privind aplicarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții republicată, care prevede, fără a distinge de etnia constructorilor, faptul că:

"(1) Prin excepție de la prevederile art. 32, construcțiile executate fără autorizație de construire pe terenuri aparținând domeniului public sau privat al statului, cât și construcțiile, lucrările și amenajările cu caracter provizoriu executate pe terenuri aparținând domeniului public sau privat al județelor, municipiilor, orașelor și comunelor vor putea fi desființate pe cale administrativă de autoritatea administrației publice de pe raza unității administrativ-teritoriale unde se află construcția, fără emiterea unei autorizații de desființare, fără sesizarea instanțelor judecătorești și pe cheltuiala contravenientului.

(2) Procedura prevăzută la alin. (1) se poate declanșa din oficiu de autoritatea administrației publice de pe raza unității administrativ-teritoriale unde se află construcția sau la solicitarea proprietarului ori a administratorului legal a.1 terenului, aparținând domeniului public sau privat al statului.

(3) În cazul neîndeplinirii de către autoritatea administrației publice competente a procedurii de desființare, în termen de 15 zile calendaristice de la data solicitării prevăzute la alin. (2), proprietarul sau administratorul legal al terenului aparținând domeniului public ori privat al statului va putea trece de îndată la desființarea construcțiilor executate fără autorizație de construire.

(4) Prin excepție de la prevederile art. 32, construcțiile executate fără autorizație de construire pe terenuri aparținând domeniului public sau privat al județelor, orașelor ori comunelor vor putea fi desființate pe cale administrativă de autoritatea administrației publice competente, fără sesizarea instanțelor judecătorești și pe cheltuiala contravenientului.

(5) Pentru realizarea prevederilor alin. (1) autoritățile publice competente pot contracta efectuarea acestor servicii cu societăți comerciale specializate în astfel de lucrări, în condițiile legii."

18. Reclamatul mai precizează că, până la momentul formulării punctului de vedere, nu au fost demolate clădiri în această zonă, nu au fost evacuate persoane pentru nerespectarea clauzelor cuprinse în contractele de concesiune încheiate, deși în anul 2019 au fost încheiate noi contracte de concesiune cu persoanele care și-au achitat

integral creanțele la bugetul local al comunei Valea Crișului.

19. Având în vedere că există persoane de etnie romă care au solicitat atribuirea unor parcele de teren în vederea edificării unor construcții cu destinație de locuință în aceeași zonă, în lipsa altor suprafețe de teren disponibile la Primăria Valea Crișului, reclamatul apreciază că va fi nevoie de luarea unor măsuri de limitare a executării de construcții fără forme legale.

20. Reclamatul atașează înscrisuri.

Concluziile echipei de investigații – raportul nr. 44/2021

21. Prin rezoluția de investigații nr. 5 din 17.02.2020 s-a dispus investigație la sediul Instituției Primarului comunei Valea Crișului, la sediul publicațiilor Observatorul de Covasna și Székely Hirmandó), respectiv la domiciliul petentului, în vederea clarificării aspectelor sesizate prin petiție, respectiv:

- Confirmarea existenței criteriului etnic ca element constitutiv al faptei de discriminare;
- Individualizarea tratamentului diferențiat la care sunt supuși cetățenii de etnie romă în comuna Valea Crișului;
- Strângerea de probe: declarații și înscrisuri care să confirme existența discriminării față de cetățenii de etnie romă;
- Determinarea tuturor faptelor părților reclamate care prin afirmații au discriminat comunitatea cetățenilor de etnie romă.

22. Prin raportul nr. 290/2020 s-au reținut următoarele:

”Constatările echipei de investigație în urma controlului efectuat:

În urma controlului efectuat la fața locului, a discuțiilor cu persoanele susmenționate și a analizei documentației din dosarul cauzei, echipa de investigație a constatat următoarele:

- *în articolul „Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor” din ziarul „Observatorul de Covasna”, din data de 04.03.2019, dl. a spus despre etnicii romi că „sunt oameni de rândul doi” și că „se înmulțesc ca șobolanii”;*
- *în ziarul „Observatorul de Covasna”, din data de 05.03.2019, dl. a revenit, cerându-și scuze pentru afirmațiile sale publicate cu o zi înainte;*
- *deși nu a demolat nicio construcție ilegală din zona Danko Pista, dl. are în vedere o astfel de măsură pentru persoanele care nu plătesc taxele și impozitele ce le revin.”*

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

23. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

1. Constituția României:

- **Art. 1 Statul român:** *”(…) (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor*

democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate. (...)”

• **Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni** ”(...) (2) *România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.*”

• **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** ”(1) *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) *Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”*

• **Art. 29 Libertatea conștiinței:** ”(1) *Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

(2) *Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.*

(3) *Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.*

(4) *În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.*

(5) *Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfeline.*

(6) *Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.”*

• **Art. 30 Libertatea de exprimare:** ”(1) *Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

(2) *Cenzura de orice fel este interzisă.*

(3) *Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.*

(4) *Nici o publicație nu poate fi suprimată.*

(5) *Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

(8) *Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.”*

2. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **Art. 2 alin. 1:** *”Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*
- **Art. 2 alin. 8:** *”Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”*
- **Art. 15 Dreptul la demnitatea personală –** *”Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

3. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

- **Art. 10 Libertatea de exprimare** *”1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.
2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”*
- **Art. 14 Interzicerea discriminării:** *”Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială,*

apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

- **Art. 17 Interzicerea abuzului de drept:** „Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmarește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”

4. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

5. Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15 privind combaterea discursului de ură adoptată de Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) la 8 decembrie 2015 – extras: „Având în vedere că discursul de incitare la ură trebuie înțeles în sensul prezentei recomandări de politică generală ca advocacy, promovare sau incitare, sub orice formă, a denigrării, a urii sau a defăimării unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, precum și justificarea tuturor tipurilor de exprimare anterioare, pe motiv de "rasă", origine națională, religie, apartenență.”

6. Pactul internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR):

- **Articolul 19:** „1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa. 3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta

poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

- **Articolul 20:** „1. Orice propagandă pentru război va fi interzisă de lege. 2. Orice advocacy de ură națională, rasială sau religioasă care constituie incitare la discriminare, ostilitate sau violență este interzisă prin lege.”

Principiile de analiză

24. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- *la situații egale trebuie să corespundă un tratament egal,*
- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

25. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

26. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

27. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act / a unei fapte care încalcă dreptul la un tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din O.G. nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

28. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare.

29. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

30. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

31. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

32. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

33. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

34. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”.

35. Colegiul apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

36. Raportat la a doua cerință, **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de genul acestora.

37. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

- ✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios;
- ✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

38. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

39. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

40. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

41. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**²

42. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

43. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49.

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător;
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

Aplicarea principiilor la spetă

44. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin încălcarea dreptului la demnitate atât în cazul petentului, cât și în cazul membrilor comunității romi prin afirmațiile primarului în funcție din comuna Valea Crișului, jud. Covasna.

45. Concret, petentul reclamă afirmațiile reclamatului în ediția din 25.09.2012 a publicației Observatorul de Covasna, în ediția din 01.09.2014 a publicației Székely Hirmandó, precum și în Observatorul de Covasna din 04.03.2019, articolul cu titlul „*Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor*”, reclamatul afirmând despre etnicii romi că „*sunt oameni de rândul doi*”, că „*se înmulțesc ca șobolani*” și amenințând că va demola construcțiile edificate ilegal de persoanele de etnie romă, pe teritoriul administrativ al comunei.

46. Raportat la aspectele reclamate cu privire la Observatorul de Covasna din 25.09.2012 (paginile 1 și 5) și Székely Hirmandó din 01.09.2014 (paginile 1 și 3), Colegiul director reține că petentul s-a adresat C.N.C.D. cu depășirea termenului de 1 an de la momentul comiterii faptei, astfel cum este reglementat la art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000: *”Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei.*

47. Prin urmare, Colegiul decide că plângerea a fost tardiv introdusă conform art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, față de cotidianul Observatorul de Covasna din 25.09.2012 și Székely Hirmandó din 01.09.2014.

48. Raportat la Observatorul de Covasna din 04.03.2019, Colegiul director reține că reclamatul a fost abordat la scrierea articolului „*Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor*” pentru dezbaterea subiectului persoanelor de etnie romă care au ridicat construcții fără forme legale pe domeniul public aparținând unității administrativ teritoriale localității Valea Crișului sau nu achită impozitele și taxele datorate pentru bugetul local.

49. Concret, reclamatul, în calitatea sa de Primar al localității în discuție, a declarat pentru cotidian următoarele:

- despre etnicii romi „*Ei ar avea de unde să plătească, fiecare are telefon mobil, au și antene parabolice. Eu zic mereu că ăștia sunt oameni de rândul doi. Degeaba îi integrăm noi, nu se poate. În două*

mii de ani dacă nu s-a putut, nici acum nu se poate și niciodată nu se va putea.”

- *„Problema este că toată lumea se ferește de subiectul ăsta. Nimeni nu vrea să vorbească despre asta, dar o să fie cât de curând o problemă foarte serioasă în România. Se vorbește despre drepturile omului, despre integrare, le dăm ajutoare peste ajutoare, se înmulțesc ca șobolanii. Nu știu ce se va întâmpla mai departe, treaba lor. Să meargă acolo unde nu trebuie să intre în rândul oamenilor normali.”*
- afirmația că ar urma să ia măsuri pentru demolarea construcțiilor edificate ilegal de persoanele de etnie romă, pe teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului – nu sunt fapte.

50. Colegiul reține că prin notele scrise înregistrate la C.N.C.D. cu nr. 5443/07.09.2020 depuse de petent la dosar ulterior primirii citației, prin care acesta își exprimă și acordul expres pentru soluționarea cauzei în lipsă, dat fiind contextul epidemiologic determinat de răspândirea virusului SARS – Cov 2, acesta semnalează aspecte cu privire la agresarea unui localnic rom de către reclamat.

51. Raportat la acest capăt de cerere, Colegiul director constată că O.G. nr. 137/2000 nu este neincidentă aspectelor semnalate, având în vedere faptele de natură penală invocate, cu atât mai mult cu cât însuși petentul precizează că persoana respectivă a formulat deja plângere penală împotriva reclamatului pentru agresiunea la care ar fi fost supus.

52. În drept, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

53. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile din litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

54. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajul transmis prin declarațiile reclamatului, cu referire directă la reprezentanții minorității romă ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine a acestei minorități prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

55. Concret, pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, iar analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

56. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

57. În scopul de a determina dacă declarațiile reclamatului, obiect al prezentei sesizări constituie un "discurs de ură", element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

58. Obiectivul urmărit de reclamat este important, astfel că se va analiza dacă acesta a dorit să realizeze portretizarea minorității rome într-o ipostază degradantă, cu incitarea la ură bazată pe etnia acestei minorități. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

59. Având în vedere modul de adresare folosit, mesajul transmis, Colegiul director constată faptul că reclamatul a urmărit prezentarea reprezentanților minorității rome prin prisma acțiunilor unora dintre aceștia, cu generalizarea unor fapte reprobabile și cu trimitere directă la etnia romă căreia îi aparțin.

60. În aprecierea Colegiului, inclusiv limbajul folosit de reclamat prin prezentarea problemelor cu care se confruntă din partea acestora, ca cetățeni ai localității unde este edil, este unul denigrator, iar generalizarea atribuită unei comunități poate conduce la incitarea la ură. Astfel, Colegiul se raportează în analiza sa la afirmații precum: "... sunt oameni de rândul do", "... se înmulțesc ca șobolanii".

Conținutul și contextul în care a avut loc afirmația

61. Colegiul reține că declarațiile reclamatului au fost făcute în public, odată cu publicarea articolului „Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor” în cotidianul Observatorul de Covasna din 04.03.2019, subiectul articolului fiind problemele cu care se confruntă autoritățile locale în ceea ce privește construcțiile ridicate ilegal pe raza localității de către persoanele de etnie romă pe domeniul public aparținând unității administrativ teritoriale a localității Valea Crișului sau în ceea ce privește faptul că nu se supun regulilor impuse întregii comunități, refuzul acestora de a achita impozitele și taxele datorate la bugetul local.

62. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO conform căreia, pentru a aprecia existența unei „*nevoi sociale imperioase*”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, **trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare**. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

63. Raportat la speța de față, Colegiul ia act de inițiativele reclamatului la data de la care a preluat mandatul de primar în anul 2012, pentru analizarea situației din acea zonă (Cartierul Danko Pista la care face referire petentul, existent sub această denumire neoficială în satul Valea Crișului) într-un mod cât mai realist și reține că acesta a demonstrat implicare în mod activ în vederea găsirii de soluții pentru problemele constatate.

64. Concret, Colegiul se raportează în acest sens la decizia luată prin hotărâre de Consiliu local în ce privește concesionarea terenurilor în favoarea cetățenilor, având ca scop exclusiv asigurarea condițiilor de locuit, cu plata unei redevențe în cuantum de 1,2 lei/mp/an, inițierea de demersuri concrete în vederea îmbunătățirii situației acestora,

depunerea de proiecte în vederea finanțării și obținerii de fonduri externe nerambursabile, cu instituirea, în același timp, în sarcina beneficiarilor acestor terenuri / fonduri, a unor obligații corelative drepturilor de folosință a terenurilor din zonă, obligații de respectare a normelor legale în materia administrării domeniului public și privat al comunei Valea Crișului, disciplina în construcții, conviețuire în termeni corecți cu toți locuitorii din localitate etc.

65. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că, în speța de față, modalitatea în care reclamatul a ales să prezinte ideea de integrare eșuată a acestei comunități este de natură a afecta sentimentele membrilor care aparțin acestei minorități, modul de exprimare și ideile transmise fiind cu conotații rasiste, care pot conduce la ură îndreptată împotriva acestora din partea celorlalți locuitori din zonă spre exemplu.

66. Colegiul reține și erata publicată în același cotidian, în data de 05.03.2019, ziua următoare publicării articolului în discuție, când reclamatul a revenit asupra articolului din ziua anterioară, considerând că este necesară clarificarea anumitor aspecte, făcând precizări suplimentare, susținând că nu a dorit să jignească membrii de etnie romă și îndemnând la intrarea în legalitate a tuturor locuitorilor comunei Valea Crișului.

67. Astfel, în erată s-a reținut faptul că reclamatul și-a exprimat dorința de a face câteva precizări în legătură cu articolul *"Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor"* publicat luni, 4 martie, în ziarul Observatorul de Covasna, iar precizările s-au referit la afirmațiile *"Eu zic mereu că ăștia sunt oameni de rândul doi, "se înmulțesc ca șobolani"*.

"Casele din această comunitate apar ca ciupercile, fără nici un fel de acte și fără studii de specialitate existând riscul iminent de producere a incendiilor și de răspândirea unor epidemii din cauza numărului mare de șobolani din zonă, condițiile insalubre, la care nu putem să intervenim în niciun fel, dar nu avem posibilitatea fizică să-i protejăm de incendii. Susținem în continuare demersul inițiat de intrare în legalitate, fiind necesară respectarea normelor legale pentru fiecare locuitor al comunei. Dacă cineva se simte jignit, îmi cer scuze pentru eventualele interpretări semantice, dar sfătuiesc pe toată lumea să intre în legalitate chiar și jigniți."

68. Prin urmare, Colegiul ia act de demersul reclamatului de a-și cere scuze față de membrii comunității romă chiar cu privire la expresiile analizate în prezenta cauză, pe care le apreciază a fi cu posibilă conotație jignitoare.

69. Cu toate acestea, Colegiul constată că nu poate fi reținută apărarea invocată de reclamat în sensul că expresiile *"Eu zic mereu că ăștia sunt oameni de rândul doi"* și *"se înmulțesc ca șobolani"* ar fi fost folosite neintenționat, având în vedere chiar titlul articolului.

70. De asemenea, însuși reclamatul admite *"eroarea de exprimare din conținutul articolului"*, iar mențiunea sa din erată *"Dacă cineva se simte jignit, îmi cer scuze pentru eventualele interpretări semantice, dar sfătuiesc pe toată lumea să intre în legalitate chiar și jigniți."* întărește referirile la adresa membrilor comunității romă.

71. Colegiul nu analizează legalitatea sau oportunitatea măsurilor dispuse de reclamat, în calitate sa de Primar al localității Valea Crișului în exercitarea mandatului, ci se pronunță doar asupra modalității de adresare față de cetățenii romi și asupra unor eventuale măsuri care îi privește în mod special pe aceștia, în aplicarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții

republicată, cu modificările și completările ulterioare.

72. Astfel cum însuși reclamatul admite în argumentele folosite în apărarea transmisă către C.N.C.D., Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții este aplicabilă tuturor cetățenilor și nu distinge în ceea ce privește respectarea prevederilor sale de etnia constructorilor, fapt care nu justifică intenția reclamatului de a trata subiectul construcțiilor ridicate cu nerespectarea normelor în domeniu cu referire directă la romi.

73. Reclamatul a ales să-și exprime opinia față de comunitatea romă, chiar la nivelul localității Valea Crișului, abordând subiectul aplicării legii sau măsurile de limitare a executării de construcții fără forme legale, prin caracterizarea unei comunități întregi în termeni jignitori care conduce implicit la o generalizare nefericită **"Eu zic mereu căăștia sunt oameni de rândul doi. Degeaba îi integrăm noi, nu se poate. În două mii de ani dacă nu s-a putut, nici acum nu se poate și niciodată nu se va putea. (...) Se vorbește despre drepturile omului, despre integrare, le dăm ajutoare peste ajutoare, se înmulțesc ca șobolanii."**

74. Prin urmare, atribuirea unei astfel de caracterizări romilor din localitate reprezintă o generalizare care poate conduce la reacții imprevizibile din partea cetățenilor și poate provoca conflicte între majoritari și minoritari spre exemplu.

75. Oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din Constituția României, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv. Mesajul reclamatului este unul despre fapte certe, însă cuprinde și judecăți de valoare, care depășesc limitele admise prin prisma manierei provocatoare de caracterizare a etniei unei persoane și mai ales prin mesajul provocator pe care a dorit să-l transmită.

76. Astfel, Colegiul apreciază că în prezenta cauză s-a depășit sfera libertății de exprimare, modul de exprimare fiind unul denigrator, întrucât referirea la comunitatea romă a presupus elemente de incitare la ură îndreptată împotriva comunității.

77. Prin urmare, având în vedere modalitatea de exprimare, Colegiul director constată că în speță se impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, iar libertatea de exprimare este de natură a atinge o limită prin care se încalcă dreptul fundamental la demnitate, astfel încât în speță, dreptul la libertatea de exprimare devine secundar.

78. Astfel, limitarea libertății de exprimare este justificată, fiind o măsură proporțională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, în condițiile în care există, în mod evident, elemente de incitare la ură pe criteriul etnic.

79. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, chiar și la nivel local, opiniile formulate având un larg impact.

Rolul în societate al persoanei, autor al afirmației

80. Colegiul director se raportează în analiza limitelor libertății de exprimare la calitatea reclamatului, primar în funcție în comuna Valea Crișului, jud. Covasna, reprezentant al autorității administrației locale care îndeplinește o funcție de autoritate publică.

81. Cu atât mai mult cu cât în speța de față este vorba de un demnitar, reprezentant al statului, cu rol inclusiv în respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției⁴, calitatea sa de autoritate publică executivă a administrației publice locale, precum și de formator de opinie, Colegiul apreciază că este esențial să se manifeste o responsabilitate sporită în ceea ce privește exprimarea în spațiul public. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general, cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

82. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din *Constituția României* care asigură libertatea de exprimare și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

83. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice.

84. Cu toate acestea, exercitarea libertății de exprimare comportă și limite, printre acestea regăsindu-se și dreptul la imagine, fapt pentru care este important a se vedea dacă un subiect incomod sau sensibil spre exemplu, contribuie la o dezbatere de interes public.

85. În mod evident, modul de adresare al reclamatului, cu prezentarea unei minorități etnice prin folosirea unor termeni sau expresii jignitoare nu prezintă utilitate, ci doar conduce la generalizări, precum și la crearea unui cadru intimidant și ostil pe criteriu de apartenență etnică, denotă un caracter rasist, fără niciun fel de utilitate ori justificare în spațiul public.

86. Toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii sau mod de exprimare care promovează intoleranța. Se impune astfel descurajarea încălcării dreptului la demnitate, indiferent de calitatea persoanelor care comit o astfel de faptă.

87. În cauza prezentă, reclamatul este o persoană publică, poate fi considerat chiar un formator de opinie, caz în care se impune a manifesta o grijă crescută asupra modului de manifestare a propriilor convingeri și a mesajelor transmise.

⁴ Conform prevederilor Codului administrativ publicat în Monitorul Oficial nr. 555 din 05.07.2019, art. 154 și următoarele.

Concluzii

88. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere **mesajul transmis prin declarații, obiectivul urmărit de către reclamat, limbajul folosit**, Colegiul director constată că în speță s-au depășit limitele libertății de exprimare, iar fapta sesizată constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

89. În consecință, raportat la fapta de discriminare constatată, Colegiul dispune, cu unanimitate de voturi sancționarea părții reclamate cu amendă contravențională în cuantum de 5000 lei, pe care o consideră disuasivă, efectivă și proporțională cu pericolul social al faptei săvârșite, având în vedere prevederile art. 26 din O.G. nr. 137/2000 ”(1) *Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

90. La stabilirea cuantumului amenzii aplicate au fost avute în vedere următoarele circumstanțe agravante: modul de exprimare, răspândirea publică a mesajului, dat fiind modul deliberat în care a reclamatul a intenționat să-și susțină propriile convingeri.

91. În acest sens, Colegiul director apreciază că aspectele prezentate mai sus prezintă o gravitate sporită mai ales prin transmiterea unor astfel de mesaje în spațiu public care se pot transforma în comportament de instigare la ură îndreptată împotriva unei comunități, fapt pentru care se justifică aplicarea sancțiunii cu amendă în vederea descurajării unor astfel de comportamente și atitudini.

92. De asemenea, în ceea ce privește afirmația reclamatului că ar urma să ia măsuri pentru demolarea construcțiilor edificate ilegal de persoanele de etnie romă, pe teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului, Colegiul director constată că nu sunt fapte, măsura nefiind pusă în aplicare conform apărării exprimate în cauză.

93. Raportat la posibilele fapte penale reclamate de petent prin notele scrise depuse de petent la dosar și înregistrate cu nr. 5443/07.09.2020, referitor la agresarea unui localnic rom de către reclamat, Colegiul director constată că aspectele reclamate nu intră sub incidența O.G. nr. 137/2000, competente fiind organele de cercetare / urmărirea penală.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, **cu unanimitate de voturi** a membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Admiterea tardivității introducerii petiției cu privire la cotidianul Observatorul de Covasna din 25.09.2012 și Székely Hirmandó din 01.09.2014, conform art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000.
2. Raportat la Observatorul de Covasna din 04.03.2019, articolul cu titlul „*Autoritățile din Valea Crișului declară război romilor*” – faptele sesizate întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată;
3. Aplică sancțiunea cu amendă în cuantum de 5000 lei conform art. 26 alin. 1 din **O.G. 137/2000**, republicată, în sarcina domnului
4. Raportat la afirmația reclamatului că ar urma să ia măsuri pentru demolarea **construcțiilor** edificate ilegal de persoanele de etnie romă, **pe teritoriul administrativ** al comunei Valea Crișului – nu sunt fapte;
5. Raportat la posibilele fapte penale reclamate referitor la agresarea unui localnic rom de către reclamat - neincidentă O.G. nr. 137/2000;
6. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii:

Amenda se va achita la **Compartimentului financiar – contabil, impozite și taxe din cadrul Instituției Primarului comunei Valea Crișului, jud. Covasna** (cu sediul în sat Valea Crișului, comuna Valea Crișului, str. Principală nr. 136, cod poștal 527165, jud. Covasna), dovada plății se va transmite către C.N.C.D. în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DIACONU ADRIAN – Membru

GRAMA HORIA – Membru

HALLER ISTVAN – Membru

(mandat încheiat anterior redactării prezentei)

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

(mandat încheiat anterior redactării prezentei)

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

Red.: C.J. și C.M.I.

Data redactării: 01.07.2022

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

